

“Xalq TV”nin qonağı

Ermənistan hərbi-siyasi rəhbərliyinin atdığı təxribatçı addımlar bölgənin kövrək təhlükəsizlik mühitini pisləşdirir. Son aylarda gərginlik ancaq artan xətt üzrə gedir. Hətta bir sıra ekspertlər hazırkı vəziyyətin 44 günlük Vətən müharibəsindən öncəki duruma bənzədiyini bildirlər. Bəzi böyük dövlətlər isə vəziyyəti nizamlamaq əvəzinə, közərməkdə olan ocağı körükləyirlər. Onların önündə, heç şübhəsiz, Fransa gəlir. Rəsmi Paris Ermənistanı hər vaxtla qızıdır, onu yeni təxribatlara şirnikləndirir. Ötən illərin təcrübəsindən çıxış edib demək olar ki, baş verənlər İrəvan üçün yaxşı heç nə vəd etmir. Milli Məclisin deputatı Cavanşir Feyziyev Fransanın bölgədə oynadığı destruktiv rol, Ermənistanın son hərbi-siyasi təxribatları və bunların nə ilə yekunlaşa biləcəyi ilə bağlı “Xalq qəzeti”nin suallarını cavablandırdı.

– Cavanşir müəllim, Makron Fransanın Cənubi Qafqaz siyasətini necə dəyərləndirirsiniz?

– Siz doğru olaraq, məhz Makron Fransası ifadəsi ilə başladınız. Çünki Emmanuel Makronun prezidentliyi dövründəki Fransa Cənubi Qafqaza münasibətdə əvvəlki Fransadan çox fərqlənir. Uzun illər ərzində, demək olar ki, İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı bütün dövrlərdə Fransanın Cənubi Qafqaza münasibəti əsasən müsbət zəmində olub və heç vaxt bölgəmizdə hansısa əməliyyatlara qoşulmaq, yaxud təsir gücünə malik olmaq barədə düşünüləməyib. Fransua Mitteranın, Jak Şirakin, Nikola Sarkozinin, Fransua Ollandın zamanlarında da Paris ölkəmizə qarşı hər hansı pis niyyət nümayiş etdirməyib. Baxmayaraq ki, Fransa keçmiş Minsk qrupunun həmsədrələrindən biri kimi Azərbaycanla sıx təmasda olub. Fransızlar Fransa və Ermənistan arasında son yüz ildə formalaşmış ənənəvi münasibətləri qeyd etməklə yanaşı, Azərbaycanla münasibətdə əsasən xoş məram nümayiş etdiriblər.

Makronun hakimiyyətə gəldiyi ərafda Azərbaycanla Fransanın 12 şəhəri qarşılaşmış şəhərlər layihəsi çərçivəsində qarşılıqlı əməkdaşlığa dair xartiya imzalamışdı. Bu şəhərlər arasında birbaşa əlaqələr yaranmışdı, müxtəlif peşə sahibləri səviyyəsində qarşılıqlı mübadilələr mövcud idi. Bu, təcridən iqtisadi fəaliyyətə də çevrilirdi. Münasibətləri o səviyyəyə gətirib çıxarmaq üçün həm dövlət, həm də Heydər Əliyev Fondu tərəfindən faydalı addımlar atılmışdı. Heydər Əliyev Fondunun Fransada keçirdiyi tədbirlərin sayının çoxluğu hamıya məlumdur. Bu tədbirlər Fransa cəmiyyətində Azərbaycan haqqında real təsəvvür yaratmış və ermənilərin yüz il ərzində fransızlarda türklər və azərbaycanlılar haqqında formalaşdırdığı yanlış təsəvvürləri dağıtmağa başlamışdı. Lakin Makronun hakimiyyətə gəlişi ilə münasibətlər yavaş-yavaş pozulmağa başladı. Sonrakı hadisələr, yeni Makronun Ermənistanı birtərəfli şəkildə dəstəkləməsi göstərdi ki, Fransa Prezidenti ölkəsi ilə Azərbaycan arasında müsbət zəmində formalaşan münasibətlərdən razı deyil.

– Bunu nə ilə izah etmək olar?

– Zənnimcə, variantlardan biri budur ki, Makron erməni lobbisinin təsiri altındadır. Biz Makronun prezidentlik müddəti başa çatmayanadək bunu tam detalları ilə öyrənmə bilməyəcəyik. Nə zamansa hər hansı iddia bəslənərsə, araşdırma aparılarsa, bu, belə olacaqdır. Necə ki, ondan əvvəlki prezident (Nikola Sarkozi nəzərdə tutulur-S.H.) haqqında belə bir araşdırma aparıldı və həmin eks-prezident hazırda həbs həyatı yaşayır. Eləcə də Makronun erməni lobbisi ilə sıx bağlı olduğu və ondan ola bilsin ki, prezident seçkilərində istifadə etməsi üçün maddi dəstək almış ehtimalları var. Güman etmək olar ki, Makron erməni lobbisindən aldığı maddi

Fransa Azərbaycanla, əslində, iqtisadi sahədə tərəfdaşdır və çox böyük həcmli layihələrimiz var. Məsələn, Azərbaycanın süni peykləri Fransa şirkəti tərəfindən orbitə çıxarılıb. Eləcə də Fransanın “Total” enerji şirkəti Azərbaycanda uzun müddətdir çalışır. Hətta, “Abşeron” qaz yatağında müəyyən paya da malikdir. Amma bütün bunlara baxmayaraq, məhz Makronun apardığı siyasət Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin tənzimlənməsi üzrə müxtəlif dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların gördüyü işə mane olmaq məqsədi güdür. Bu, Fransanın atdığı bütün addımlardan bəllidir. Eləcə də, guya, Qarabağda yaşayan ermənilərə yardım göndərmək

təmin etməyə çalışması həm mənəvi, həm də siyasi cəhətdən yolverilməzdir.

Baxın, ötən əsrin 60-cı illərindən başlayaraq dünyanın bütün bölgələrində müstəmləkəçiliyə son qoyulması prosesi geniş vüsət alıb. Nəticədə müstəmləkə asılılığında olan ölkələrin əksəriyyəti müteqillik əldə edib. O cümlədən, Fransanın müstəmləkələri müstəqilliklərini elan ediblər, amma bu, formal müstəqillikdir. Çünki Fransa həmin ölkələrdən bu günədək əl çəkməyib. Yəni, Fransa müstəmləkəçiliyin dünya miqyasında ləğvindən sonra da neomüstəmləkəçilik siyasətini aparır. Afrikada, özündən 9 min kilometr uzaqda olan Yeni Kaledoniya adasında, Korsikada, Cənubi Amerikanın

Afrika ölkələrindən çıxmaq ərafəsində Fransaya, guya, bəzi bölgələrdə yenə söz sahibi olduğunu göstərmək lazımdır. Cənubi Qafqazda bu məqsəd üçün istifadə oluna biləcək ən zəif halqa Ermənistanıdır. Ermənistan həmişə üçüncü qüvvəyə arxalanır, hər zaman üçüncü qüvvə axtarışındadır. Paris bunu yaxşı başa düşür və ona görə də özünü üçüncü qüvvə qismində Ermənistanın xidmətinə təqdim edir. Amma, əlbəttə, fransızların burada əsl məqsədi Ermənistanın deyil, Fransanın mənafevidir. Çünki Afrikadan qovulan Fransa dünyaya göstərməlidir ki, o, “qara qitə”dən qovulsada, dünyanın digər yerlərində, hətta yeni ərazilərdə söz sahibinə çevrilməkdədir. Bu minvalla

Vəziyyəti gərginləşdirmək Ermənistanın özünü çətin duruma salıb

Müsahibimiz Milli Məclisin deputatı Cavanşir Feyziyevdir

dəstəyin əvəzini ödəmək üçün haqq-na haqq Ermənistanın mövqeyini müdafiə etməyə məcburdur. Ona görə də heç kimin – sivil dünyanın başa düşmə bilməyəcəyi təkliflərlə çıxış edir. Azərbaycanın mövqeyinə qarşı qərəzli mövqe sərgiləyir, bütün təxribatlarında Ermənistanı dəstəkləyir. Nəinki dəstəkləyir, eyni zamanda, onu təxribatlara yönəldir.

Vətən müharibəsindən sonra Ermənistanın siyasi rəhbərliyinin atdığı addımlar və Fransanın bu siyasətdə rolu göstərir ki, İrəvan Parisin təlimatlarını eşitdikdə, ona qulaq asdıqda Azərbaycanla münasibətlərin normalaşması prosesi pozulur. Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişelin vasitəçiliyi ilə keçirilən ilk üç-dörd görüş çox məhsuldar olmuşdu. Sonradan Fransa prezidentinin bu görüşlərə qatılması Ermənistanla Azərbaycanın günü-gündən yaxınlaşan mövqelərini alt-üst etdi. Eləcə də Aİ missiyasının Ermənistan ərazisində yerləşdirilməsi Makronun təşəbbüsüdür. Ermənistan baş naziri bu təşəbbüsü məmnuniyyətlə qəbul etdi. Baxmayaraq ki, erməni cəmiyyəti bu missiyadan çox narazıdır. Çünki gözləntilər çox idi. Ancaq son nəticədə bu, Ermənistanın xeyrinə işləmədi, əksinə, İrəvanın aparmaq istədiyi siyasət dalana dirəmiş oldu. Məhz buna görə də Azərbaycan təklifdən qəti şəkildə imtina etdi və öz ərazisində heç bir missiyanın yerləşdirilməsinə icazə vermədi.

kimi bir təxribat Laçın yolunda, sərhəd bölgəsində baş verən hadisələri daha da qızıdırmaq və İrəvanla Bakını sülhə yox, növbəti müharibəyə istiqamətləndirmək məqsədi daşıyır.

Əlbəttə, Azərbaycan bütün bunları təhlil edir və Fransanın niyyətini başa düşür. Ona görə də mümkün qədər təmkinli olmağa çalışır. Lakin həmişə deyildiyi kimi, səbrin də bir həddi var. Ermənistan öz siyasətini özünün milli maraqları zəminində qurmalıdır.

– Fransa bu cür destruktiv rol oynamaqla nəyə nail olmaq istəyir?

– Bilirsiniz, Fransa Avropanın aparıcı ölkələrindən biri kimi, həmişə ambisiyalı ölkə olub. Onun ambisiyaları xüsusilə İkinci Dünya müharibəsindən sonra yaradılan BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasına daimi üzv seçildikdən sonra daha da böyüyüb. Amma bayaq qeyd etdiyim kimi, Makronun öncəki Fransa rəhbərləri bu iddialarını bəlli ölçüdə irəli sürüblər və ona sivil yollarla nail olmağa çalışıblar. İddialı olmaq pis əlamət deyil. Bu, hər bir dövlətin təbii istəyidir. Hər bir dövlət dünyaya miqyaslı rəqabətdə daha yaxşı yer tutmaq arzusunadadır. Bu baxımdan, biz bu iddialarda pis bir şey görmürük. Amma bu iddialar beynəlxalq hüquq normalarının pozulması hesabına həyata keçirilirsə, o zaman həmin dövlət dünya birliyinin, bütövlükdə, meqa siyasi sistemin inkişafının əleyhinə getmiş olur. TŞ-nin daimi üzvü olan bir ölkənin belə üsullardan istifadə etməklə öz iddiasını

bir çox ərazilərdə yenə də müstəmləkəçilik siyasətini davam etdirir. Buna müxtəlif adlar qoyur – Frankofoniya ölkələri və sair. Bu adlar altında, əslində, həmin ölkələrin hamı iqtisadi, həm də mənəvi cəhətdən istismara məruz qoyur.

Korsika Avropa qitəsinin demokratik quruluşlu ilk respublikaya malik xalqı olub. Amma onun mövcudluğu cəmi 12 il çəkib. On iki ildən sonra Fransa Korsikanı işğal edib, daha doğrusu, borc əvəzinə müstəmləkə ərazisi kimi özünə götürüb. Həmin vaxtdan Avropanın demokratik quruluşlu ilk respublikasını və onun vətəndaşlarını istismar edir. Hətta, son bir ildə yerli əhaliyə Korsika dilində danışmağı belə qadağan edib.

XXI əsrdə insanları bu cür istismar etmək yolverilməzdir. Bu, bütün mütərəqqi xalqlar və dövlətlər tərəfindən qınanılır. O cümlədən, 2023-cü ilin iyul ayında Bakıda Qoşulmama Hərəkatının Əlaqələndirmə Bürosunun nazirlər görüşündə də bu məsələyə çox geniş şəkildə toxunuldu. Hətta biz Milli Məclisdə neomüstəmləkəçilik asılılığında olan xalqların nümayəndələri ilə görüşdük. Onlarla fikir mübadiləsi apardıq. Bütün bu ölkələrdə real müstəqilliyə nail olmaq istəyən mütərəqqi siyasi qüvvələri Fransa ciddi şəkildə işğalçılara məruz qoyur, uzunmüddətli həbslərə atır. Məsələn, öz dilində danışmağı tələb edən insanlar 20 illik həbs cəzasına məhkum edilib.

Amma bütün bu proseslərin qarşısını güc yolu ilə almaq mümkün deyil. Son bir neçə ay ərzində Afrika qitəsində baş verən hadisələr göstərir ki, Fransa müstəmləkəçiliyi artıq real şəkildə öz sonluğuna yaxınlaşmaqdadır. Bu hərəkat məhz Makronun prezidentliyi dövründən yenidən canlandı. Çünki Makronun prezidentliyi dövründə Fransanın asılı ölkələrə, onların xalqlarına münasibətdə siyasəti daha da mürtecləşib, daha da qəddarlaşıb. Ona görə də əks-reaksiya olaraq Afrika ölkələrində Fransaya qarşı mübarizə də yeni güclə alovlanır. Malidə, Qabonda, Burkina-Fasoda və digər bir neçə ölkədə Fransa qoşunlarının çıxarılması tələbi ilə çıxış edirlər. Bir sıra ölkələrdə isə Fransaya loyallıq münasibət bəsləyən hakimiyyətlər devrildi və hərbiçilər hakimiyyəti ələ aldılar. Hazırda Fransadan hərbi hissələrini həmin ölkələrin ərazisindən çıxarması tələb olunur.

dünyanın aparıcı ilk beş, yeddi, yaxud iyirmi ölkəsindən biri olduğunu sübut etmək istəyir.

– Ermənistanın təxribatları səbəbindən son vaxtlar bölgədə vəziyyət xeyli gərginləşib. Baş verənlər yeni müharibə riski yaradırmı?

– Bu vaxt baş verən proseslər üç il əvvəlki hadisələrə çox bənzəyir. Amma Ermənistan üç il əvvəl baş vermiş hadisələrdən nəticə çıxarmaq əvəzinə, yeni gərginliyə doğru gedirsə, deməli, onu bu yola istiqamətləndirənlər var. Çünki İrəvanın öz gücü hesabına belə bir təxribata getməsi ağılsızlıq olardı. Deməli, üçüncü qüvvələr var və onlar Fransa kimi iddialı dövlətlər ola bilər. Əlbəttə, bu cür təxribatların qarşılığında müharibə təhlükəsi birbaşa meydana çıxır. Çünki Azərbaycan özünə yönələn təhdidləri qəbul edə bilməz. Atılan hər bir təxribatçı addımın cavabı mütləq artıqlaması ilə verilməlidir.

Müharibə olarsa, ilk növbədə, Ermənistan 2020-ci il 10 noyabr tarixli Bəyənətlə üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməyə məcbur edilə bilər. Yəni, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına məcbur edilər, Qarabağ ərazisindəki 10 minə yaxın yaraqlının çıxarılması təmin olunar. Əgər bunu xoşluqla etməsələr, Azərbaycan erməni yaraqlılarının güc yolu ilə Qarabağdan çıxarmalı olacaq. Nəhayət, Qarabağda özünü yerli idarəçilik qurumu hesab edən saxta təsisatların rəhbərləri, ümumiyyətlə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı fəaliyyət göstərmiş bütün şəxslər həbs edilib məsuliyyətə cəlb olunacaqlar... Müharibə olsa, onun nəticələri bunlar olacaq.

Ermənistanın hansısa müharibəyə dözmək üçün gücü yoxdur. Özünü kiçik təhlükədən belə qorumaq iqtidarında deyil. Ona görə də İrəvanın böyük iddialarla təxribata getməsi qeyd etdiyimiz kimi, çox ağılsız bir addım olardı. Bu məsələni, sadəcə, beynəlxalq müzakirəyə çıxarmaq xatirə Azərbaycanı müharibəyə təhrək etmək Ermənistan üçün son addım olar və dövlətçiliyini birdəfəlik itirə bilər. Bu, reallıqdır. Əgər Ermənistan belə bir təxribata gedəcəksə, o zaman bütün beynəlxalq hüquq normaları və beynəlxalq qanunlar bizim tərəfimizdə olacaq.